

UUDENMAAN LIITON TOIMIELINTEN EDUSTUKSELLISUUDEN PARANTAMISESTA

HEL 2011-001050

Talous- ja suunnittelukeskuksen lausunto (1.6.2011)

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 5.5.2010 (108 §) edelliset Uudenmaan liiton perussopimukseen esitetyt muutokset, jotka oli valmisteltu ajatellen vuoden 2011 alussa tapahtunutta Itä-Uudenmaan kuntien liittymistä Uudenmaan liittoon ja maakuntahallintojen yhdistymistä. Mikäli perussopimus tulee sellaisenaan voimaan syksyllä 2011, Helsingin ääniosuus laskee maakuntavaltuustossa 29,4 prosentista 25,6 prosenttiin ja maakuntahallituksessa 25 prosentista 22,7 prosenttiin.

Helsingin väestöosuus nykyisen Uudenmaan liiton toimialueella on noin 38 prosenttia. Helsingin maksuosuutta ja äänivaltaa on vanhoissa perussopimuksissa rajoitettu 31 prosenttiin. Maakuntahallitus on kesken perussopimuksen hyväksymisprosessin lähettänyt jäsenkuntiin uudistusesityksen edustuksellisuuden parantamisesta lausuntoja varten. Valmistelun käynnistäminen liittyy erityisasiantuntija Rolf Paqvalinin laatimaan Uudenmaan liiton rakenneselvitykseen, joka luovutettiin tammikuussa 2011.

Talous- ja suunnittelukeskus katsoo, että ne syyt, joiden takia äänivaltaleikkuri on Uudenmaan liiton perussopimukseen aikanaan kirjattu, ovat poistuneet. Maakuntien yhdistymisen myötä ja metropolialueen asukasmäärän jatkaessa kasvua liiton hallinnossa on uusia edustuksellisuushaasteita, joita esitetyillä keinoilla pyritään ratkaisemaan.

Talous- ja suunnittelukeskus pitää perusteltuna Uudenmaan liiton toimielinten kokoonpanosta esitettyjä malleja:

- maakuntavaltuustossa olisi valtuutettu jokaista alkavaa 25 000 kunnan jäsentä kohden
- maakuntahallituksen 14 paikkaa jaettaisiin uuden porrastuksen mukaisesti

Nyt käsiteltävänä oleva maakuntahallituksen luonnosesitys toimielinten edustuksellisuuden parantamiseksi poistaisi Helsingin äänivaltakaton, mutta samalla poistuisi myös tasausmenettely, jolla kattamatonta maksuosuutta on siirretty muille jäsenkunnille. Tämä tarkoittaisi laskelman mukaan vuoden 2011 luvuilla 565 474 euron (+ 24 %) lisämaksua Helsingille ja vastaavasti yli 10 prosentin maksukevennyksiä muille.

Tälle vuodelle on kaupungin talousarviossa varattu Uudenmaan liiton varsinaisen toiminnan maksuosuuteen 2 356 000 euroa, mikä vastaa 31 prosentin osuutta menoista. Mikäli perussopimuksen muu-

tosesitys etenee Uudenmaan maakuntahallituksen esittämällä tavalla, tulee vuodesta 2013 alkaen varautua talousarviossa todellisen väestöosuuden mukaiseen maksuosuuden jakautumiseen.

Hallintokeskuksen oikeuspalvelujen lausunto (27.5.2011)

Uudenmaan liitossa on valmisteltu liiton toimielinten, maakuntavaltuuston ja maakuntahallituksen, edustuksellisuuden parantamista suhteessa jäsenkuntien asukasmääriin sekä muutosta jäsenkuntien maksuosuuksien määräytymisperusteissa.

Hallintokeskuksen oikeuspalvelut toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Uudenmaan liitto on oikeudelliselta muodoltaan kuntayhtymä, jota koskevia säännöksiä on erityisesti kuntalain 10 luvussa.

Kuntalain 81 §:n 4 momentin mukaan kuntayhtymän muun toimielimen kuin yhtymäkokouksen kokoonpano on sovittava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhtymänalueella kunnallisvaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Vastaavalla tavalla kuntalain 86 a §:n mukaan maakunnan liiton ylimmän päättävän toimielimen (maakuntavaltuusto) jäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja, ja toimielimessä edustettuina olevien ryhmien ääniosuuksien tulee valittaessa vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta maakunnan alueella vaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Jokaisella jäsenkunnalla tulee olla vähintään yksi edustaja maakunnan liiton ylimmässä päättävässä toimielimessä. Lisäksi maakuntaliiton muiden toimielinten kokoonpanosta on voimassa, mitä kuntalain 81 §:n 4 momentissa säädetään.

Uudenmaan liiton voimassa olevassa perussopimuksessa on otettu huomioon kyseiset kuntalain säännökset. Oikeuspalveluiden käsitteksen mukaan Uudenmaan liiton valmistelemissa muutoksissa ei myöskään ole tarkoitus muuttaa maakuntavaltuuston eikä maakuntahallituksen kokoonpanoa koskevia sopimuspykälää tältä osin. Näin ollen Uudenmaan liiton valmistelemaat muutokset maakuntavaltuuston ja maakuntahallituksen edustuksellisuuden parantamiseen liittyen ovat kuntalain 81 ja 86 a §:ien mukaiset.

Uudenmaan liiton jäsenkunnilleen osoittamassa lausuntopyynnössä pyydetään lausuntoa myös jäsenkuntien maksuosuuksien muuttamiseen liittyen. Maksuosuuksia on valmistelun perusteella tarkoitus

muuttaa vastaamaan liiton toimielinten suunniteltujen muutosten toteutuessa parantuvaa edustuksellisuutta.

Kuntalain 78 §:n mukaan kuntayhtymän perussopimuksessa on muun muassa sovittava jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin ja vastuusta sen veloista sekä muista kuntayhtymän taloutta koskevista asioista.

Kuntalaki ei siten aseta rajoituksia sen suhteen, minkä sisältöisesti kuntayhtymän taloutta koskevista asioista sovitaan. Näin ollen kuntalain kannalta ei ole estettä sille, että jäsenkuntien maksuosuuksia muutettaisiin Uudenmaan liiton valmistelemalla tavalla.

Oikeuspalvelut toteaa yllä mainituilla perusteilla lausuntonaan, että Uudenmaan liitossa valmistellut muutokset ovat kuntalain säädösten mukaisia.